

THEMA Q-KOORTS

Arbeidsomstandigheden en Q-koorts

Tijdens beroepsuitoefening kan men met bijzondere situaties te maken krijgen waarbij het risico op een besmetting met *Coxiella burnetii* groter is dan in het normale maatschappelijke verkeer. Werkgevers zijn verplicht maatregelen te nemen om blootstelling aan biologische agentia door werknemers en derden te voorkomen. Het RIVM-Centrum Infectieziektebestrijding (CIb) integreert, in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) steeds meer zaken op het gebied van werknemersgezondheid en infectieziektebestrijding en heeft in samenwerking met verschillende partners voorlichtingsmateriaal ontwikkeld.

Blootstellingsrisico's

Werknemers kunnen bij de uitoefening van hun beroep te maken hebben met grotere blootstellingsrisico's voor een besmetting met *Coxiella burnetii* dan de algemene bevolking. Daarnaast zijn er bijzondere contactvormen zoals werken met besmette producten (dierlijke en humane placenta's of humaan en dierlijk bloed) of het verwerken van mogelijk besmette producten (zoals wol en bloedsecundair besmet vlees) die tot een verhoogd risico leiden. Tot slot zijn er unieke en onverwachte situaties zoals besmettingen door het reinigen van bij ruimingen gebruikte mobiele toiletten en vrachtwagens. (1) Hoewel mens-op-mensbesmetting erg zeldzaam is, komt het soms voor. Er zijn cases bekend van mogelijke mens-op-mensbesmetting via een obductie (2), bij bevallingen en zelfs bij contact met besmette menselijke haardossen. (3)

Werkgeversverantwoordelijkheid

Vanuit het perspectief van preventie en bestrijding van Q-koorts is het belangrijk te realiseren dat de eigenaar van een 'verdacht- of besmet verklaard' bedrijf (mogelijk) ook een rol heeft als ondernemer en werkgever. In die rol heeft hij te maken met de wetgeving op het gebied van arbeidsomstandigheden. Zo heeft een werkgever bijvoorbeeld de verplichting zijn werknemers te beschermen tegen blootstelling aan biologische agentia. Dat kan in de praktijk betekenen dat er voor (blootgestelde) werknemers aanvullende maatregelen nodig kunnen zijn bij de preventie en bestrijding. De werkgever is verplicht (specifieke) acties richting eigen werknemers en derden (ingehuurde werknemers en leveranciers) te nemen om te voorkomen dat deze worden blootgesteld. Zo is het apart aflammeren als preventieve maatregel afdoende voor het publiek maar niet voor de werknemers in het bedrijf. Werkgevers moeten actief kwetsbare werkne-

mers (bijvoorbeeld zwangere vrouwen of mensen met een hart- en vaatandoening) (laten) opsporen, zodat zij vrijgesteld kunnen worden van het werken in het met Q-koorts besmette bedrijf.

Volksgezondheid en rol CIb

Bovenstaande maatregelen liggen op het gebied van de bedrijfsgezondheidszorg en behoren tot de verantwoordelijkheid van de werkgever. Qua wetgeving valt dit buiten de volksgezondheid maar het RIVM-CIb integreert, in opdracht van het ministerie van SZW, steeds meer zaken op het gebied van werknemersgezondheid en infectieziektebestrijding.

Voorlichtingsmateriaal

In samenwerking met vertegenwoordigers van werknemers en werkgevers heeft het CIb daarom voorlichtingsmateriaal ontwikkeld. Dit materiaal is opgenomen in de toolkit Q-koorts. (4) Eén folder is bedoeld voor werknemers en leveranciers die op of bij een verdacht/besmet bedrijf (gaan) werken en geeft praktische informatie over het werken op een plek met een mogelijk verhoogd blootstellingsrisico. De andere folder is bedoeld voor werkgevers/opdrachtgevers en bevat meer informatie over de relevante wetgeving, plichten vanuit goed werkgeverschap en de consequenties daarvan voor de dagelijkse uitvoering.

Samenwerkingsprotocol

Er ligt een voorstel voor het wijzigen van het samenwerkingsprotocol tussen GGD'en en de Voedsel en Waren Autoriteit (nVWA). Voorgesteld wordt dat

- de ondernemer als aanvulling op het gebruikelijke voorlichtingsmateriaal ook de beschikking heeft tot voorlichtingsmateriaal in zijn rol als werkgever. Dit kan mogelijk door hem attent te maken op de toolkit

- de ondernemer erop attent gemaakt wordt dat bij 'verdacht' en zeker bij 'besmet' verklaring ook speciale arbo-regels gelden waarvan aangenomen wordt dat hij die kent.

Factsheet

Voor arboprofessionals is een factsheet (5) opgesteld, zodat zij werkgevers en werknemers eenduidig kunnen adviseren en zich voldoende gesteund weten in hun advies aan getroffen partijen (werkgever/ondernemer en de werknemers/pa-

tiënt). De factsheet is, evenals aanvullende informatie over infectieziekten en werk te vinden op de website Kennissysteem Infectieziekten en Arbeid (www.kiza.nl).

M. Loo, bedrijfsarts en **K. Heimeriks** RIVM-Centrum Infectieziektebestrijding, Bilthoven
E-mail: monique.loo@rivm.nl

Literatuur

1. <http://www.kiza.nl/content/q-koorts-bij-reiniger-van-toiletten-bevestigt-noodzaak-tot-alertheid>
2. T.J. Marrie: Q fever- A review. *Can Vet* 1990; 31:555-563
3. <http://www.kiza.nl/content/zijn-schapen-en-mensen-over-%C3%A9%C3%A9n-kam-te-scheren-transmissie-bij-q-koorts>
4. Informatie Q-koorts voor werkgevers/toeleveranciers en werknemers/opdrachtgevers 21 juli 2010 http://toolkits.loketgezondleven.nl/infectieziekten/?page_id=29
5. <http://www.kiza.nl/content/factsheet-bedrijfsartsen>